

ARCHEOLOGIENOTA MECHELSE HEIDE

GRONDWERKEN Aanpassing hellingsgraad en tracé fietspad, aanpassing tracé wandelpad en aanleg van duinen, ter hoogte van de Joseph Smeetslaan 280 te Maasmechelen

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN 2018K209

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R. en NUIJENS, J. (2018), Archeologienota Mechelse heide, Grondwerken: aanpassing hellingsgraad en tracé fietspad, aanpassing tracé wandelpad en aanleg van duinen, ter hoogte van de Joseph Smeetslaan 280 te Maasmechelen, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2018-65, D/2018/12654/65

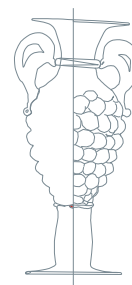
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2018/12654/65

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

COVERFOTO: Opname van het fietspad vanuit het bos richting poort

INHOUD

Programma van maatregelen uitgesteld vooronderzoek	
1. Administratieve gegevens	3
2. Aanleiding van het vooronderzoek	5
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	7
4. Gemotiveerd advies	7
5. Bibliografie	8

Programma van maatregelen

1. Administratieve gegevens

Projectcode	2018K209
Actoren	Rik van de Konijnenburg OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatie, Provincie	Limburg
Gemeente	Maasmechelen
Deelgemeente	Maasmechelen
site	Mechelse heide, J. Smeetslaan 280 – Poort naar het Nationaal Park Hoge Kempen
Kadastrale gegevens	Maasmechelen Afd 1, sectie E, Percelen: r026, s029,0931,002022
Oppervlakte onderzoeksgebied	10,2 ha (= totale oppervlakte van de betrokken kadastrale percelen.
Kadastraal percelenplan	Fig. 2
Topografische kaart	Fig. 3
Begindatum onderzoek	24/11/2018
Einddatum onderzoek	2/12/2018
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Bounding Box:

Nr	X	Y
1	240544.747	185714.084
2	240614.200	185701.384
3	240618.566	185727.181
4	240609.437	185765.281
5	240594.753	185797.428
6	240584.831	185819.256
7	240594.356	185871.247
8	240578.084	185874.025
9	240558.241	185840.291
10	240536.809	185730.356

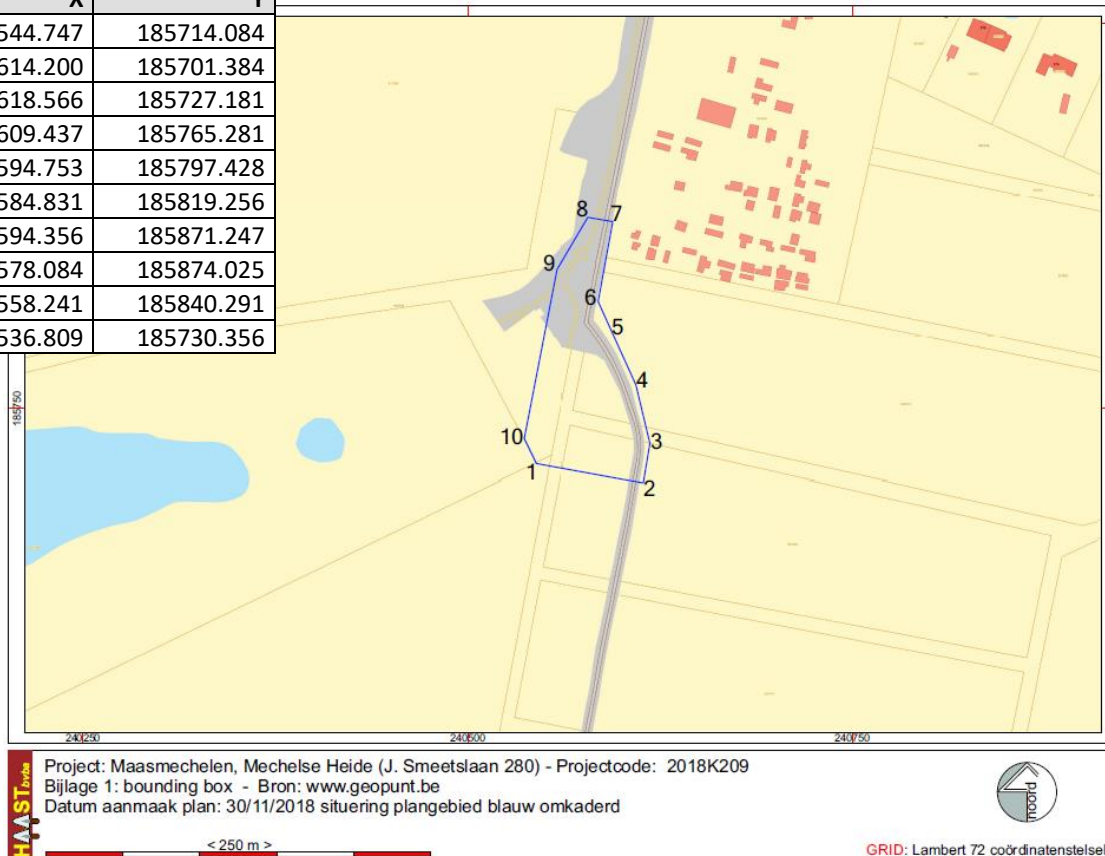

Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale ligging: Het projectgebied is gekadastraerd als Maasmechelen Afd 1, sectie E, Percelen: r026, s029,0931,002022. De totale oppervlakte van deze percelen bedraagt 10,2 ha. Het feitelijke projectgebied is beperkt tot 8288 m² (82 are 88 ca).

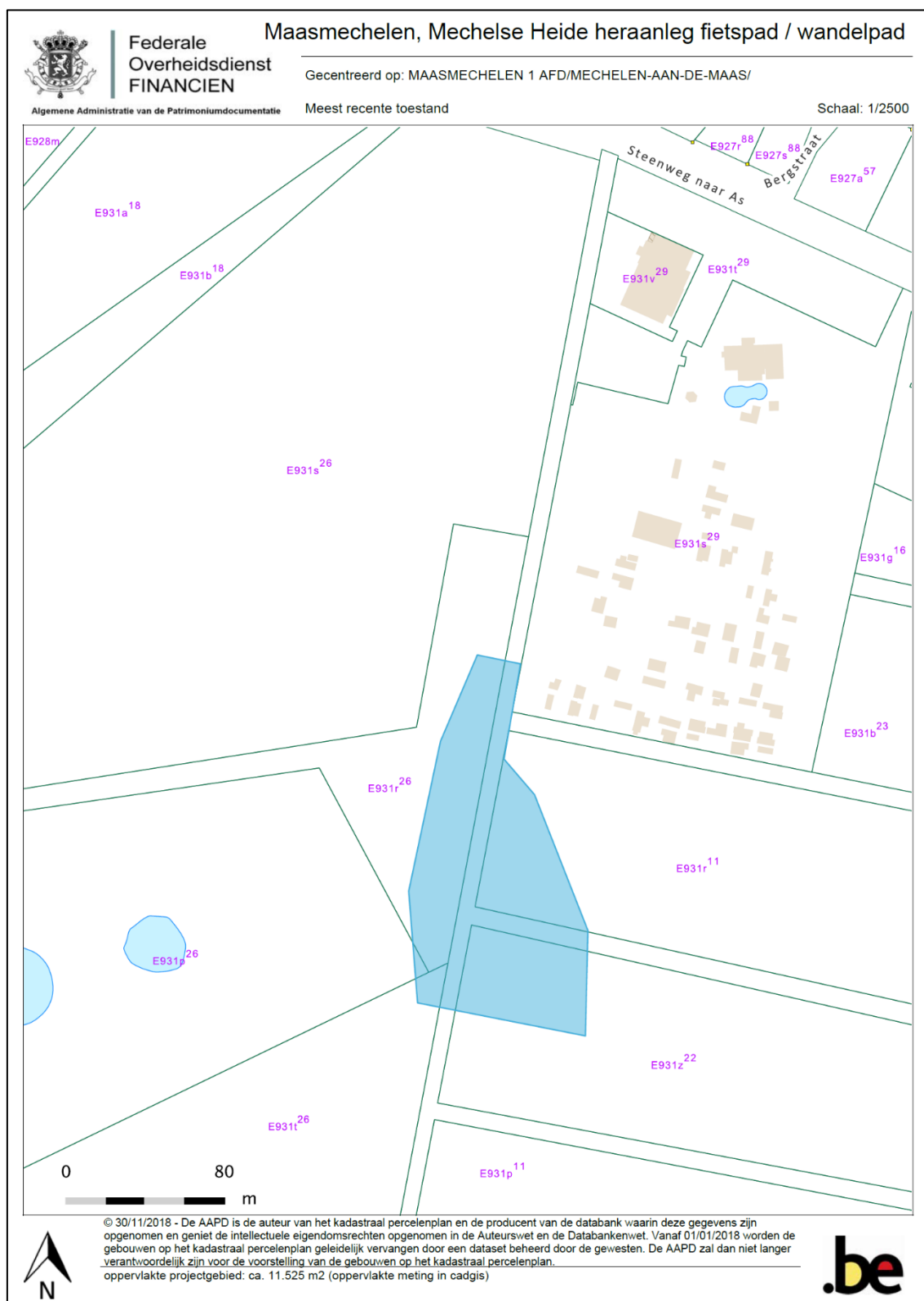

Fig. 2: Situering van het onderzoeksgebied op het kadasterplan, situatie 01/01/2018 (cadgis viewer grand public)

2. Aanleiding van het vooronderzoek (samenvatting van de beschrijvingen uit het bureauonderzoek)

Rond de plaats van de werken werd de grond in het verleden grondig verstoord. Het was de toegang van de groeve Berg van Sibelco in de Mechelse heide. Het talud van het Kempisch plateau werd helemaal afgegraven voor een toegang naar de zandgroeve (jaren 1970-2010). Aan de kop van de groeve stond een loods. De gronden rond deze toegangsweg en loods werden eerste afgegraven zodat een artificiële vallei ontstond naar de groeve die nadien genivelleerd en verdicht werd voor en door het zware vrachtverkeer.

Het afgegraven en nadien genivelleerde en verdichte zone is aangeduid als GGA-zone; Gebied Geen Archeologie.

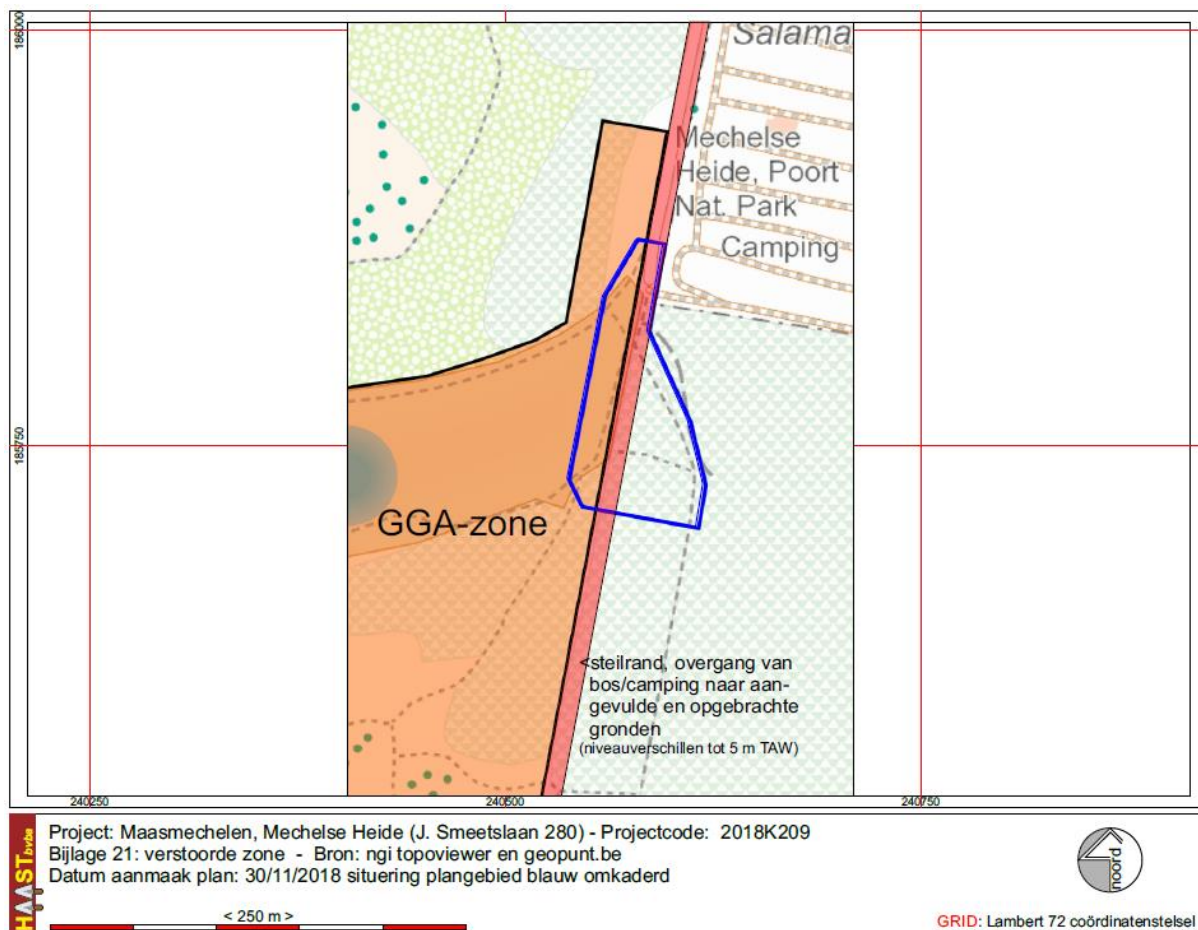

Fig. 3: Situering van het projectgebied ten opzichte van de als GGA afgebakende zone © geopunt.be / cai.onroerendergoed.be

Vanaf 2002 werd deze plek geselecteerd als één van de toegangspoorten naar het Nationaal Park Hoge Kempen. De loods werd afgebroken. Er kwam een echte toegang onder de vorm van een muur met een nis. Achter de nis vertrekken verschillende recreatieve routes naar het Nationaal Park. Het zijn de aanzetten van deze routes die nu verbeterd worden. In 2014 kwam hier het zandloperpad bij, een wandelroute voor minder validen. In 2019 wil het ANB het Beestige Boelbos aanleggen, een speelbos voor kinderen.

De noodzakelijke herschikking van de padenstructuur en de verfraaiingswerken houden grondwerk in. Ter hoogte van de muur worden twee artificiële duinen aangelegd om storende constructies te camoufleren. (camping en controlekamer Inovyn) Het fietspad wordt voor de muur verschoven naar de nis door de muur. (=magneeteffect nis) Achter de muur wordt de helling afgevlakt tot de gewenste helling van 4%. Het pad wordt verbreed naar 4m, waardoor dit pad ook sporadisch dienst kan doen als bosexploitatiepad. De gewonnen grond gaat naar de duinen.

Ook de wandelaars krijgen een nieuwe looplijn. Ze lopen rechtdoor via het zandloperpad tot aan een nieuwe kruispunt van wandelwegen dat zich aan de voet van de helling bevindt. De nieuwe weg gaat afwaarts naar de nieuwe attractie, het nieuwe Beestige Boelbos. Om dit onverhard pad beter toegankelijk te maken voor wandelaars moet ook dit pad afgevlakt worden en moeten wat bomen gekapt worden om de zichtverbinding te creëren. **Bedoeling is dat er gewerkt wordt met een gesloten grondbalans.**

De redenen die aanleiding geven tot de werken:

Aan de Joseph Smeetslaan

- Ter hoogte van de Joseph Smeetslaan moeten fietsers en auto's beter gescheiden worden.
- De minder validen krijgen meer parkeerzones, noodzakelijk omwille van het minder valide zandloperpad dat er intussen gekomen is.

Aan de Joseph Smeetslaan worden de parking en de toegang heringericht. **Deze werken zijn zonder bodemingreep.**

Aan muur (de fysieke toegangspoort):

- Het fietspad loopt langs de poort, , dit ondermijnt het entree gevoel,
- Er heerst verwarring thv de poort. Veel fietsers maken gebruik van het magneeteffect van de poort om vervolgens te moeten omkeren.
- De achterkant van de camping Salamander belast de beleving,
- De controlepost van de ondergronds leiding belast de beleving
- Het fietspad is te steil en niet conform de norm van toerisme Limburg
- De snel afdalende fietsers zijn gevaarlijk voor de wandelaars.
- Er komt een Beestige Boelbos (ANB) en de bezoekers moeten er beter naar toe geleid worden, niet over het fietspad
- De vele bedrading en omheining kunnen weggenomen worden.

Fietspad:

Voor de aanpassing van de hellingsgraad, het tracé en de breedte van het fietspad wordt ingegrepen in de bodem. Het natuurlijk reliëf wordt gewijzigd ifv hellingsgraad voor fietsers. (4 %) Dit gebeurt door afgravingen aan het hoogste punt, ter hoogte van de opvulling van de voormalige zandgroeve, en ophogingen aan het laagste punt langs het fiets of wandelpad. Voor het fietspad bedraagt deze afgraving maximaal 1m. De vrijgekomen, niet benodigde grond voor de aanpassing van de hellingsgraad, gaat naar de aanleg duinen.

Wandelpad:

Het nieuwe onverharde wandelpad moet geëgaliseerd worden zodat het buggyvriendelijk wordt. Ook hier moet enerzijds afgegraven en anderzijds opgehoogd worden. De afgraving houdt een afvlakking in van maximaal 2,40 m van de opgebrachte grond ter opvulling van de oude zandgroeve, volledig gelegen binnen de GGA-zone. Er zullen op deze plek ook wat bomen gerooid worden om de zichtassen met de eindpunten en beginpunten te versterken.

Het overschot van de afgegraven grond wordt ter plaatse verwerkt voor de aanleg van de duinen die de storende constructie moeten camoufleren.

Duinen:

Op het "plateau", de opgevolde grind- en zandwinning, zullen het tracé van zowel het wandelpad als het fietspad heraangelegd worden met een duidelijke link naar de poort. De met draadafsluiting afgeschermd controlepost van een ondergrondse leiding en het zicht op de camping Salamander zal verder afgeschermd worden door de aanleg van duinen.

Terreingesteldheid

Het terrein dat door de werken wordt geïmpacteerd is 8288 m² groot. Daarvan is 2903 m² (=35%) gelegen in een als **Gebied Geen Archeologie afgebakende zone** (GGA-gebied). Dat GGA-gebied is sterk aangehoogde en opgevulde grond na stopzetting van de zandwinning. Het gebied strkt zich uit ten westen van het bos als een soort plateau met vooral open ruimte. Het is in die zone dat graafwerken zullen gebeuren om de hellingsgraad van het fietspad en het wandelpad te verlagen, om het tracé van deze paden aan te passen aan de poortdoorgang en om duinen aan te leggen ter afscherming van de camping en de controlepost.

Momenteel stijgen het fietspad en het wandelpad vrij langzaam vanuit het bos richting de aangehoogde gronden om dan plots steil over te gaan naar het open terrein. Het niveauverschil tussen het laagste deel van het wandelpad in het bos, +58.47 m TAW, en de open ruimte, +63.77 m, bedraagt 5,31 m. Het laagste punt van het fietspad bevindt zich eveneens op +58.47 m, het kruispunt met het voetpad, terwijl het hoogste punt, waar het fietspad in de open ruimte komt, gelegen is op +63.37 m, een verschil van 4.91 m. De uitgegraven grond zal gebruikt worden om in het bos het fietspad en het wandelpad op te hogen om ook daar de hellingsgraad aan te passen. Het overschot aan grond zal gebruikt worden voor de aanleg van duinen ter hoogte van de storende elementen.

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Uit de onderzoeksresultaten kan geconcludeerd worden dat wat betreft het projectgebied er geen kans is op het aantreffen van archeologische sporen waaruit kennisvermeerderende conclusies kunnen getrokken worden:

- 1/3 van het projectgebied, 2903 m², bevindt zich in een zone afgebakend als GGA-gebied, Gebied Geen Archeologie
- Het is in die zone dat de graafwerken zullen gebeuren en waar grond gewonnen zal worden voor het aanhogen van de bestaande lijninfrastructuur, i.c. een wandelpad en een fietspad
- Eveneens in de GGA-zone zullen de tracés van het wandelpad en het fietspad heraangelegd worden in functie van de “poort” naar het Natuurpark Hoge Kempen
- Eveneens in de GGA-zone zal heraanplant van heide gebeuren en zullen duinen opgeworpen worden ter afscherming van het hinderlijke zicht op een controlepost en een aanpalende camping
- Op het resterende deel van het projectgebied, 5385 m² groot, blijven de werken beperkt tot het ophogen van het tracé van het wandelpad en het fietspad met grond afkomstig uit de GGA-zone
- In dat resterende deel zullen enkele bomen gekapt en ontstronkt worden om de zichtbaarheid van het wandelpad en het fietspad naar het hoger gelegen terreindeel te vergroten.
- De bodemingrepen, ingrepen met impact op de oorspronkelijke bodemopbouw, in het resterende deel blijven beperkt tot het ontwortelen van enkele bomen, dit houdt in dat, indien daarbij archeologische indicatoren worden aangetroffen, die slechts een zeer fragmentair en heel beperkt beeld zullen opleveren van een eventuele archeologische site of vindplaats.

4. Gemotiveerd advies

De kans is zo goed als onbestaande om binnen heel het projectgebied archeologische sporen aan te treffen die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de archeologische en historische kennis van de site, en bij uitbreiding de regio. Door het gebruik van het terrein als zandgroeve zijn meer dan waarschijnlijk sporen ouder dan de Nieuwe Tijd (voor de 16de /17de eeuw) – indien er waren – volledig verdwenen of tenminste grondig verstoord op het westelijke gedeelte van het projectgebied. Op het oostelijke terreindeel blijven de ingrepen beperkt tot ophoging van het bestaande niveau en het rooien van enkele bomen. De ophogingswerken zijn beschermend voor eventueel aanwezig archeologisch erfgoed terwijl het rooien van de bomen destructief kan zijn. Echter, de topografische ligging van het terrein, op een vrij steile helling, oorspronkelijk 8,5 tot 9 % hellingsgraad, en op relatief grote afstand van water, maken het projectgebied oninteressant voor het opslaan

van een kamp of een semi-nomadische nederzetting. Ons inzien zal verdergezet archeologisch onderzoek geen kenniswinst opleveren met betrekking tot de site, de kennis omtrent de archeologisch-historische ontwikkeling van Mechelse Heide en bij uitbreiding de streek; eventuele kenniswinst weegt niet op ten opzichte van de kosten van verder archeologisch onderzoek. Derhalve zal via het programma van maatregelen geadviseerd worden het projectgebied vrij te stellen van verder archeologisch onderzoek.

Derhalve wordt geadviseerd het projectgebied vrij te stellen van verder archeologisch onderzoek.

5. Lijst van de afbeeldingen

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Situering van het onderzoeksgebied op het kadasterplan, situatie 01/01/2017 (cadgis viewer grand public)

Fig. 3: Situering van het projectgebied ten opzichte van de als GGA afgebakende zone © geopunt.be / cai.onroerendergoed.be